

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 8/1980-81 med anledning av

- 1) ltm Olof M.Janssons m.fl.hemställningsmotion till landskapsstyrelsen om utarbetande av typritningar till åländska bostadshus, och
- 2) ltm Barbro Sundbacks m.fl.hemställningsmotion till landskapsstyrelsen om att genom arkitekttävling få förslag till bostadshus anpassade till åländska förhållanden.

Med anledning av ovannämnda motioner, över vilka landstinget inbegärt kulturutskottets utlåtande, får utskottet, som i ärendet hört antikvarie Sol-Britt Kärkkäinen och t.f.regionplanechef Gunda Abonde-Wickström, vördsamant anförä följande.

Emedan de två hemställningsmotionerna vardera efterlyser åtgärder för att få fram förslag till bostadshus som både arkitektoniskt och funktionellt är anpassade till åländska förhållanden har utskottet behandlat motionerna i ett sammanhang.

Den åländska byggnadskulturen är relativt outforskad och det är till stora delar oklart vilka stildrag i byggnationen som är typiskt åländska och vilka som inte är det. Dessutom varierar byggnadsskicket från socken till socken i landskapet beroende på lokala förutsättningar och olika påverkan utifrån.

På basen av befintligt material och den pågående kulturmiljöinventeringen torde det dock vara möjligt att enhetligt dokumentera ett urval av för olika delar av Åland karaktäristiska hustyper från olika tidsperioder.

I strävan att bevara enhetliga kulturmiljöer är frågan om renovering av äldre hus betydelsefull. Intresset för sanering har ökat på senare år och behovet av rådgivning och handledning är stort särskilt i fråga om inredningen av gamla hus. Renoveringen bör med minsta möjliga ingrepp kunna utföras så att standarden inomhus motsvarar dagens krav.

Vården och utvecklandet av kulturmiljön bör ses som en folkupplysningsfråga i vid mening. Utbildningstillfällen för byggnadsmyndigheterna och för allmänheten borde anordnas i större utsträckning.

Förnyelsen av byggnadsbeståndet sker successivt och därför är det viktigt att nya hus i fråga om arkitektonisk utformning och allmän karaktär anpassas till den gamla bebyggelsen.

Byggnadsstilen är emellertid inte något statiskt. En utveckling pågår ständigt men den borde inte vara för snabb. En harmoni i form, färg och material ger ett enhetligt intryck trots förändringarna.

Utskottet är överens med motionärerna om att nya alternativ borde erbjudas dem som önskar bygga nytt. Den nuvarande utvecklingen med en ständigt ökande import av elementhus leder till att den lokala särprägel och identiteten försvinner.

Den av Svenska Österbottens landskapsförbund m.fl. anordnade arkitekttävlingen "Den nya Österbottensgården" lyckades inte frambringa någon fullträff även om flera utvecklingsdugliga förslag presenterades som på ett mångsidigt sätt belyser problematiken.

Det är tydligt att det inte går att få fram en enda hustyp som skulle kunna tillfredsställa alla behov och smakriktningar. Flera alternativ behövs för att kunna inplaceras i olika slag av miljöer.

För att på Åland få fram ett bra förslag till typhus för i första hand glesbygden, men även en variant för de centrala delarna, fordras noggranna och tidsödande föreberedelser innefattande studier av bostadsbebyggelsens utveckling, kartläggning av behov och önskemål bland allmänheten och en på dessa utredningar grundad klar målsättning.

Ett sätt att frambringa förslag till typritningar för åländska bostadshus där det äldre byggnadsbeståndets stil skulle beaktas vore att anordna en tävling. Av stor betydelse blir då förberedelserna inför tävlingen och uppföljningen av densamma.

Med beaktande av ärendets vida omfattning och komplicerade karaktär anser utskottet att lämpligaste sättet att föra frågan vidare vore att tillsätta en kommitté med uppgift att närmare studera problemställningarna och därefter pröva vilka åtgärder som bäst befrämjar ett förverkligande av intentionerna i föreliggande hemställningsmotioner.

Med hänvisning till det anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte hemställa hos landskapsstyrelsen om tillsättande av en kommitté med uppgift att vidta åtgärder i syfte att få fram typritningar till bostadshus anpassade till åländska förhållanden.

Mariehamn den 18 februari 1981.

På kulturutskottets vägnar:

Erik Sundberg
ordförande

Bjarne Pettersson
sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordf. Sundberg, v. ordf. Olof M. Jansson, ledamöterna Fagerholm och Sundback samt ersättaren Öberg.